

Parental rights of the employee - father of the child.

Summary

The purpose of the dissertation is the analysis of the regulations on the protection of parenthood in view of changes in parental functions and the increase of the role of fathers' rights in the childcare and upbringing. The essence of the dissertation are the legal conditions which are related to the rights of fathers in the field of employment legislation due to parenthood. This subject deserved a thorough and comprehensive presentation, and was supported by numerous amendments to the regulations which resulted from the need of implementation and transposition of the EU law.

The subject matter of the dissertation is interdisciplinary and the consideration of sociology, family law, employment legislation, constitutional law and international law proves it. The sociological approach concerns the issues of the traditional and contemporary model of family, equality between women and men, the social role of the father's upbringing. Parental custody is an institution of family law. Employee rights which are related to parenthood and the principle of equality between men and women in employment are the issues covered by employment legislation. However, the system of family protection and the human rights system are the subject of interest of public international law and the constitutional law within the Polish legal order. The whole of the above-mentioned issues made it possible to present the current legal status in the scope of protection of parenthood and the evolution of regulations in this area.

The dissertation begins with the considerations which are related to family functions and the traditional family model and its evolution. These issues are important in the context of the diagnosis of the reasons for the low level of parental rights used by fathers. At the same time, these issues are a reference point for the modern family model, which is currently propagated by the legislator, and implies the active participation of fathers in raising a child.

The essence of the dissertation was the presentation of the rights of fathers in terms of parenthood, which was done by analyzing the current legal situation in Poland and presenting changes in legal regulations. The legislator established a number of legal measures to protect parenthood in the form of parental rights. The role of the dissertation's author was

a comprehensive presentation of each of them, taking into account the genesis and legal conditions of the use of these rights.

Among the rights of fathers, paternity leave is the most popular. It was introduced into the Polish legal order on 1st January 2010, although it was introduced in Scandinavian countries in the 1970s.

Parental leave which was introduced into the Polish legal order in 2013, enjoys much less interest among fathers. Parental leave in the Polish law is in a way a continuation of maternity leave and does not have the characteristics of an autonomous, individual, non-transferable leave which is vested in the parent as his entitlement. However, both parents may simultaneously take parental leave.

Fathers are also entitled to parental leave, which is an exemption from the duty of work and it is granted to employees for the purpose of personal care of a young child during his first six years of life. Parental leave was introduced into the Polish legal system in 1968 for working mothers.

An alternative entitlement of an employee to parental leave is the institution of reduction of working time introduced in 2003, which allows for continuation of work and professional development and the maintenance of a source of income by the parent, although at a lower level. Reducing the working hours is not more than half of the full-time job.

The so-called paternity leave is also of little interest and it results from the transfer of a part of maternity leave to the father, which may occur after using no less than 14 weeks of this leave after childbirth by the mother. The same applies to the leave on the conditions of maternity leave, which is addressed to both women and men, and the condition for obtaining a right is to raise a child.

Both maternity, paternity and parental leave are vested in employees who are biological parents, as well as employees who have adopted a child for upbringing and have applied to the court to initiate the adoption procedure or have adopted a child as a foster family, except for a professional foster family.

The father's rights include the right to the sick leave in order to a childcare but only to the moment when the child is 14 years old. It involves not working for 16 hours or 2 days, with retaining the right to the salary during the year. The father's entitlement is also an occasional leave due to the birth of a child. It means that the employee does not work for a period of 2 days in connection with the birth of the child or children.

A comprehensive presentation of the fathers' powers in the field of parenthood would not be possible without presenting legal solutions functioning on the international law and the

European Union law, especially since ratified international agreements as well as EU law constitute a source of law in Poland. At the same time, the legal regulations of individual EU member states regarding the rights of fathers related to parenthood presented for comparative purposes.

An inseparable element of the dissertation are *de lege lata* and *de lege ferenda* postulates, which were formulated on the basis of statistical data on parents' use of parental rights, which indicate a gradual increase in interest in contact with the child by the father. The analysis also covers the reasons for the low level of fathers' use of parenting rights and proposals for law changes which are aimed at increasing the degree of using the rights related to parenthood by fathers.

The PhD thesis structure consists of an introduction, four substantive chapters and the ending. The four substantive chapters, on the other hand, were devoted to the evolution of the family model, the father's role in raising a child, fathers' rights in parenting in the international law and the rights of fathers in the employment legislation in Poland.

The development of legislation in terms of granting the employee entitlements related to the parenthood of fathers is the result of the re-evaluation of the principle of gender equality, the Europeanisation process and the consequence of the negative phenomenon of population decline also in Poland. The principle of equality of parents in employment irrespective of gender initially was connected with protection of women as part of employment, and now affects the development process of parental rights related to parenthood and prohibits discrimination against men in the implementation of parental functions.

Emilia Szyrwelska – Żołnowska

Uprawnienie rodzicielskie pracownika – ojca wychowującego dziecko.

Streszczenie

Celem rozprawy jest analiza przepisów prawnych o ochronie rodzicielstwa pod kątem zmian funkcji rodzicielskich oraz zwiększenia roli praw ojców dziecka w opiece i wychowaniu dziecka. Istotą rozprawy są zaś uwarunkowania prawne dotyczące uprawnień ojców w zakresie prawa pracy z tytułu rodzicielstwa. Tematyka ta zasługiwała na wnikliwe oraz kompleksowe przedstawienie, a przemawiały za tym liczne zmiany przepisów, wynikające z konieczności implementacji oraz transpozycji prawa unijnego.

Problematyka rozprawy ma charakter interdyscyplinarny, o czym świadczy podjęcie rozważań z zakresu socjologii, a także prawa rodzinnego, prawa pracy, prawa konstytucyjnego oraz prawa międzynarodowego. Ujęcie socjologiczne dotyczy zagadnienia tradycyjnego i współczesnego modelu rodziny, równouprawnienia kobiet i mężczyzn, społecznej roli wychowawczej ojca. Władza rodzicielska to instytucja prawa rodzinnego. Uprawnienia pracownicze związane z rodzicielstwem oraz zasada równouprawnienia kobiet i mężczyzn w zatrudnieniu to zagadnienia należące do prawa pracy. Natomiast system ochrony rodziny i system praw człowieka są przedmiotem zainteresowania prawa międzynarodowego publicznego oraz prawa konstytucyjnego w ramach polskiego porządku prawnego. Całokształt powyższych zagadnień umożliwiło przedstawienie obowiązującego stanu prawnego w zakresie ochrony rodzicielstwa oraz ewolucji przepisów w tym zakresie.

Rozprawę rozpoczynają rozważania dotyczące funkcji rodziny oraz tradycyjnego modelu rodziny i jej ewolucji. Zagadnienia te mają istotne znaczenie w kontekście diagnozy przyczyn niewielkiego stopnia korzystania przez ojców z praw związanych z rodzicielstwem. Zarazem zagadnienia te stanowią punkt odniesienia dla współczesnego modelu rodziny, który jest propagowany aktualnie przez prawodawcę, a zakłada aktywne uczestnictwo ojców w wychowaniu dziecka.

Esencją rozprawy było przedstawienie uprawnień ojców dziecka w zakresie rodzicielstwa, co nastąpiło poprzez analizę obecnego stanu prawnego w Polsce oraz przedstawienie zmian przepisów prawnych. Ustawodawca ustanowił szereg środków prawnych służących ochronie rodzicielstwa w postaci uprawnień rodziców. Rolą autora rozprawy było kompleksowe przedstawienie każdego z nich, z uwzględnieniem genezy oraz uwarunkowań prawnych korzystania z tych praw.

Wśród uprawnień ojców dziecka największą popularnością cieszy się urlop ojcowski, który został wprowadzony do polskiego porządku prawnego wraz z dniem 1 stycznia 2010

roku, chociaż w państwach skandynawskich został wprowadzony już w latach siedemdziesiątych.

Zdecydowanie mniejszym zainteresowaniem ojców cieszy się urlop rodzicielski, wprowadzony do polskiego porządku prawnego w 2013 roku. Urlop rodzicielski w prawie polskim jest niejako kontynuacją urlopu macierzyńskiego i nie ma cech urlopu samoistnego, indywidualnego, nieprzenaszalnego przysługującego rodzicowi jako jego uprawnienie. Jednakże z urlopu rodzicielskiego mogą jednocześnie korzystać oboje rodzice dziecka.

Ojcom przysługuje również prawa do urlopu wychowawczego, który jest zwolnieniem od obowiązku świadczenia pracy udzielanym pracownikom w celu sprawowania osobistej opieki nad małym dzieckiem w czasie jego pierwszych sześciu lat życia. Urlop wychowawczy wprowadzony został do polskiego porządku prawnego w 1968 roku dla matek pracujących.

Alternatywnym uprawnieniem pracownika w stosunku do urlopu wychowawczego jest instytucja obniżenia wymiaru czasu pracy wprowadzona w 2003 roku, która pozwala na kontynuację pracy i rozwoju zawodowego oraz utrzymanie źródła dochodów przez rodzica, chociaż na niższym poziomie. Obniżenie wymiaru czasu pracy następuje nie więcej niż do połowy wymiaru pełnego etatu.

Niewielkim zainteresowaniem cieszy się również tzw. urlop tacierzyński, wynikający z przekazania części urlopu macierzyńskiego ojcu dziecka, co może nastąpić po wykorzystaniu nie mniej niż 14 tygodni tego urlopu po porodzie przez matkę dziecka. Podobnie jest z urlopem na warunkach urlopu macierzyńskiego, który jest adresowany zarówno do kobiety, jak też mężczyzny, a warunkiem uzyskania prawa jest przyjęcie dziecka na wychowanie.

Zarówno urlop macierzyński, ojcowski, rodzicielski czy wychowawczy przysługuje pracownikom będącym rodzicami biologicznymi, a także pracownikom, którzy przyjęli dziecko na wychowanie i wystąpili do sądu z wnioskiem o wszczęcie procedury adopcyjnej albo przyjęli dziecko na wychowanie jako rodzina zastępcza, z wyjątkiem rodziny zastępczej zawodowej.

Do uprawnień ojca dziecka należy prawo zwolnienia na opiekę nad dzieckiem w wieku do 14 lat, które polega na zwolnieniu z obowiązku wykonywania pracy w wymiarze 16 godzin lub 2 dni, z zachowaniem prawa do wynagrodzenia w ciągu roku kalendarzowego. Uprawnieniem ojca jest również urlop okolicznościowy z tytułu urodzenia dziecka, czyli zwolnienie od pracy w wymiarze 2 dni w związku z urodzeniem się dziecka lub dzieci pracownika.

Kompleksowe przedstawienie uprawnień ojców dziecka w zakresie rodzicielstwa nie byłoby możliwe bez przedstawienia rozwiązań prawnych funkcjonujących w prawie międzynarodowym oraz unijnym, zwłaszcza że ratyfikowane umowy międzynarodowe, jak również prawo unijne stanowią źródło prawa w Polsce. Jednocześnie przedstawiono w celach porównawczych regulacje prawne poszczególnych państw członkowskich UE w zakresie uprawnień ojców związanych z rodzicielstwem.

Nieodłącznym elementem rozprawy są postulaty *de lege lata* i *de lege ferenda*, które sformułowane zostały w oparciu o dane statystyczne dotyczące korzystania przez rodziców z uprawnień rodzicielskich, z których wynika stopniowy wzrost zainteresowania kontaktu z dzieckiem przez ojca. Analizie poddano również przyczyny niewielkiego stopnia korzystania przez ojców z praw związanych z rodzicielstwem oraz propozycje zmian prawa ukierunkowane na zwiększenie stopnia korzystania przez ojców z praw związanych z rodzicielstwem.

Struktura pracy składa się ze wstępu, czterech rozdziałów merytorycznych oraz zakończenia. Cztery rozdziały merytoryczne poświęcone zostały kolejno ewolucji modelu rodziny, roli ojca w wychowaniu dziecka, uprawnieniom ojców w zakresie rodzicielstwa na tle prawa międzynarodowego oraz uprawnieniom ojców dziecka w świetle obowiązującego w Polsce prawa pracy.

Rozwój ustawodawstwa w zakresie przyznania uprawnień pracowniczych związanych z rodzicielstwem ojcom dziecka jest efektem przewartościowania zasady równouprawnienia płci, procesu europeizacji, a także konsekwencją negatywnego zjawiska niżu demograficznego również w Polsce. Sama zasada równouprawnienia rodziców w zatrudnieniu bez względu na płeć początkowo służyła ochronie kobiet w ramach zatrudniania, a obecnie wpływa na proces rozwoju uprawnień ojców związanych z rodzicielstwem i zakazuje dyskryminacji mężczyzn w realizacji funkcji rodzicielskich.